

İLLER BANKASININ İLBANK A.Ş.'YE DÖNÜŞTÜRÜLMESİNİN BELEDİYE FİNANSMANI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ¹

Vicdan Cevher KILIÇ*
Hüseyin GÜL**

ÖZET

Türkiye’de İller Bankasının yerel yönetimlerin finansmanında önemli bir yeri vardır. İller Bankası yerel yönetimlere merkezi bütçeden ayrılan payın tahsis edilmesi görevinin yanında başka görevler de üstlenmiştir. Bu görevler, yerel yönetimlere, kentsel ihtiyaçların karşılanabilmesi amacıyla, proje üretmek ve geliştirmek, kredi sağlamak, danışmanlık yapmak ve teknik destek sağlamaktır. Yerel yönetimler için son derece önemli olan bu rolleri üstlenen İller Bankası 1933 tarihinde Mustafa Kemal Atatürk’ün talimatıyla Belediyeler Bankası adıyla kurulmuştur. Ancak 26.01.2011 tarihli 6107 sayılı, İller Bankası Anonim Şirketi Hakkında Kanunla İller Bankası kurumsal kimliğinden arındırılmıştır. İller Bankası, özel hukuk hükümlerine tabi, tüzel kişiliğe sahip, anonim şirket statüsüne “İller Bankası Anonim Şirketi” unvanıyla bir kalkınma ve yatırım bankası olan İlbank’a dönüştürülmüştür. Çalışmanın amacı İller Bankasının İlbank’a dönüşümünü incelemek ve bu dönüşümün özellikle belediyeler üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerini araştırmaktır. Bu dönüşümün sonuçlarını ortaya koymak için yapılan alan araştırmasının sonuçları da bu çalışmada tartışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İller Bankası, belediye, yerel yönetim finansmanı, İlbank A.Ş., kredi

THE EFFECT OF TRANSFORMATION OF İLLER BANKASI TO İLBANK CORPORATION ON THE MUNICIPALITY FINANCE

ABSTRACT

İller Bankası (Bank of Local Administrations) has an important role in the finance of the local administrations in Turkey. İller Bankası has

¹ Bu çalışma, Vicdan Cevher Kılıç’ın 2014 yılında Süleyman Demirel Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümü’nde Tamamlanan “2003 Yılından Sonra Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Finansmanında Yaşanan Dönüşüm” başlıklı yayınlanmamış doktora tezi temel alınarak hazırlanmıştır.

* Dr., SMMM, cevher_25@yahoo.com.

** Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü, gulhuseyin@yahoo.com.

undertaken other duties along with assigning shares which have been allocated by the central government to the local administrations. These duties mainly involve producing and developing projects for the local administrations as well as providing credit, consultancy and technical support to the local administrations to carry out their urban needs. İller Bankası, which undertakes these important duties for the local administrations, was founded as the Bank of Municipalities by the order of Mustafa Kemal Atatürk in 1933. However, the corporate identity of İller Bankası was removed with the İlbank Corporation Law numbered 6107 and dated January 26, 2011. İller Bankası has been turned into the development and investment bank as İlbank with a title of “İller Bankası Anonim Şirketi” title, which has an incorporated company status and legal entity, and which is subject to the private law provisions. The main goal of this study is to study the transformation of İller Bankası into İlbank and examine the positive and negative effects of this transformation particularly on municipalities. A fieldwork conducted to determine the results of this transformation have also been analyzed in the article.

Key Words: *İller Bankası, municipality, local administration finance, İlbank Corporation, credit*

GİRİŞ

Yerel yönetimler, ne kadar güçlü olurlarsa olsunlar, merkezi yönetimlere göre gelir yaratma konusunda daha kısıtlı olanaklara sahiptirler. Ayrıca, merkezi yönetimlerin düzenlemelerine ve denetimine de tabidirler ve merkezden yerel yönetimlere kaynak aktarımı çoğu kez eşitsizlikleri ve dengesizlikleri azaltmak ve etkili hizmet sunumunu sağlamak için gerekli görülür. Bu aktarımlara aracılık etmek ve yerel yönetimlere finansman sağlamak amacıyla değişik ülkelerde benzer nitelikli birçok finansman kurumu oluşturulmuştur. İller Bankası gibi yerel yönetimlere finansman desteği sağlayan kuruluşlara olan ihtiyaç, kentleşme ve yerel yönetimlerin artan önemine paralel olarak, özellikle Batı Avrupa’da geçen yüzyılda hissedilmeye başlamıştır. Bu ihtiyacın ortaya çıkmasında, belediyelerin özel bankalardan ya da tahvil piyasalarından makul koşullarda kredi sağlama konusunda karşılaştıkları zorlukların da önemli bir etkisi olmuştur. Yerel yönetim bankacılığına ihtiyacın doğmasının nedenleri arasında, mali piyasalara ulaşma, kaynak yaratma kolaylığı ve proje finansmanında süreklilik sağlama, daha uygun koşullarda borçlanma imkânı sunması, yerel özerkliğin artırılmasına katkı yapması, merkezi yönetim bütçesi üzerindeki baskı ve gerilimleri azaltması, daha etkin ve verimli kaynak kullanımını olanaklı kılması, mesleki ve teknik yardım gibi destek sağlamaya

olanak vermesi vb. sayılmaktadır (T.C. Başbakanlık, 1997: 7, 10; Falay, Kesik, Çak ve Karataş, 2009)².

Yerel yönetim bankacılığı birçok ülkede gelişmiştir. Dünyada yerel yönetim bankacılığının doğuşu, 14.yüzyıl başlarına kadar uzanmaktadır. Büyük belediyelerin kurdukları ve kamu bankacılığının doğuşu olarak da sayılabilecek belediye bankalarının ilk örneklerini 1401 yılında kurulan Barcelona Bankası ile 1408 yılında kurulan Cenova Bankası oluşturmuştur (Serter, 2015: 5-6). Ancak, yerel yönetimlere mali aracılık etmek üzere uzmanlaşmış kurumların ortaya ilk çıkışı 1800'li yıllarda olmuştur. Örneğin İngiltere'de 1817 yılında kurulmuş olan Bayındırlık İşleri Kredi Kurulu (*Public Works Loan Board*), kamusal altyapılara kredi desteği sağlamıştır (Webster, 2015: 2, 3). Benzer biçimde Belçika Belediye Kredi Bankası 1860'ta, İtalya Mevduat ve Kredi Bankası 1863'te, Danimarka Belediye Kredi Kurumu 1899'da kurulmuştur (Serter, 2015: 6). Hollanda'da 1914 yılında Belediye Kredi Bankası (*Bank for Netherlands Municipalities Limited*) adı altında kurulan Banka, 1927 yılında yeniden yapılandırılarak ve Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) adını almıştır. Banka yerel yönetimlere kredi sağlamak, yatırım danışmanlığı yapmak ve banka güvencesi sağlamak konularında hizmet vermektedir (IULA-EMME ve TOKİ, 1993: 44; Namazcı, 2013: 19, 20).

Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte Türkiye'de de Osmanlı Devletinden devir alınan 389 belediyenin ciddi altyapı sorunlarının olması, 1929 yılında yaşanan Dünya Ekonomik Krizi ve 1930 yılında 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun çıkarılması, yerel yönetimlere destek olacak bir yerel yönetimler bankasını gerekli kılmıştır. İller Bankası, Cumhuriyet döneminde yerel yönetimlere atfedilen önemin bir göstergesi olarak, 11 Haziran 1933 yılında çıkarılan 2301 sayılı kanunla, Belediyeler Bankası olarak kurulmuştur (Namazcı, 2015; Serter, 2015: 7). 2. Dünya Savaşı'nın kamu ve yerel yönetimler maliyesi üzerinde yarattığı olumsuz sonuçların neticesinde, İller Bankası 13 Haziran 1945 tarihinde yeniden yapılandırılmıştır. Buna bağlı olarak Banka belediyelere, il özel idarelerine, köylere, yerel yönetim birliklerine ve bağlı idarelere hem finansman desteği hem de imar ve altyapı yatırımlarının ilgili belediyeler adına uygulanmasını sağlayarak, belediye hizmetlerinin daha etkin yürütülmesine de yardımcı olmuştur. Banka, sermayesini kamu hukuku kuralları ve denetimi dışında kullanma yetkisine sahip özel hukuk tüzel kişisi olarak yerel yönetimlere kredi vermenin yansırı, mali ve teknik aracılık da yapmıştır ve yapmaktadır.

İller Bankasının aracılık görevi mali ve teknik anlamda ikiye ayrılmaktadır. Merkezi yönetim ile yerel teknik aracılık, DPT (şimdi Kalkınma Bakanlığı) tarafından programa alınan yerel yönetim birimi

² Ayrıca bakınız Sakal, Kesik ve Akdemir (eds.), 2014.

işlerinin inşaat ve sanayi sektörü ile yerel yönetimler arasındaki ilişkilerini sağlamak ve yönlendirmektir. Bankanın teknik aracılık fonksiyonu içerisinde, mali ve teknik gücü oranında belediyelerin harita ve imar planlarını hibe şeklinde yapması girmektedir. Mali aracılık ise yerel yönetimlere kredi sağlamak ve yerel yönetimler ile merkezi yönetim arasında fon akışını sağlamaktır (Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu, 1996: 194). İller Bankası merkezi idareden yerel yönetimlere genel bütçe vergi gelirlerinden kaynak aktarımında kilit görev üstlenmenin ötesinde, yerel yönetimlere özellikle de belediyelere sadece kredi desteği sağlamamakta, teknik destek de sağlamaktadır. İller Bankası kentsel yatırımların finansmanını sağlamakla birlikte zaman zaman bu yatırımların yaptırılmasını da üstlenmiştir. Bununla birlikte, Banka zaman içerisinde etkinliğini arttırarak yönetici, üretici, yönlendirici ve denetleyici gibi unvanları da almıştır (Berk, 2003: 75). İller Bankası, 1958 yılında yeni kurulan İmar ve İskan Bakanlığı'na (şimdiki Çevre ve Şehircilik Bakanlığı) bağlanmıştır.

Değişen koşullar, yeni liberal piyasacı düşüncenin egemen hale gelmesi ve küreselleşme gibi gelişmelerin yanı sıra, değişik rapor ve planlarda ortaya atılan reform görüşlerinin bir sonucu olarak, İller Bankası'nın yapı ve işlevlerinde değişikliğe ve iyileştirmelere gidilmesi hedeflenmiştir. İç kaynaklı önerilerde devletin Banka'nın sermayesine ve yerel yönetimlere katkıya ve desteğe devam etmesi gerektiği ama bazı iyileştirmelerin de gerekli olduğu belirtilmiştir. Dış kaynaklı önerilerde ise devletin banka üzerindeki etkisinin ve denetiminin sonlandırılarak piyasanın işleyiş dinamiklerine bırakılmasına odaklanılmıştır. Örneğin, Banka'nın tamamen piyasa dinamiklerine göre işlemesi ve yerel kredi piyasasının küresel rekabete açılmasını öneren ve bu yönde değişikliklerin yeni yasal düzenlemeye yansması için baskı yapan Belçika-Fransa ortak sermayeli Dexia, 2006 yılında Denizbank'ın yüzde 75 hissesini almıştır. Ancak Dexia 6107 sayılı yeni İlbank Kanunu'nu TBMM'den istediği biçimde çıkaramayınca, 2008 krizinin de etkisiyle 2011 yılı sonunda Türkiye piyasasından çıkma kararı almıştır (Namazcı, 2015).

Bu tür gelişmelerin ve önerilerin bir sonucu olarak İller Bankası 26.01.2011 tarihli 6107 sayılı, İller Bankası Anonim Şirketi Hakkında Kanunla özel hukuk hükümlerine tabi, tüzel kişiliğe sahip bir anonim şirket statüsünde İlbank A.Ş.'ye dönüştürülmüştür. Bu dönüşümün ardından İller Bankası bir A.Ş. olarak Türk yerel yönetim sistemini oluşturan il özel idareleri, belediyeler ve köylere hizmet vermeye devam etmektedir. Bu çalışmanın amacı İller Bankasının dönüştürülen yeni yapısının yerel yönetimlere finans ve teknik destek sağlamak konusundaki yeni yerinin araştırılmasıdır. Bu çalışmayı derinleştirmek için bir alan araştırması yapılmış ve örnek olarak seçilen belediyelerden elde edilen veriler derlenerek çalışmada analiz edilmiştir.

1. İLLER BANKASININ İLBANK A.Ş.'YE DÖNÜŞTÜRÜLMESİ

İller Bankası 26.01.2011 tarihinde T.B.M.M. tarafından kabul edilen ve Resmî Gazetenin 08.02.2011 tarihli nüshasında yayımlanan 6107 sayılı kanunla İller Bankası A.Ş.'ye dönüştürülmüştür. 67 yıldır bir kamu bankası olarak faaliyet gösteren İller Bankası kendisine verilen Anonim Şirket unvanı ile özel hukuk hükümlerine tabi, özel bütçesi olan, bir kalkınma ve yatırım bankası halini almıştır.³ Ancak buna rağmen Bankanın ortakları belediyeler ve il özel idareleridir ve sermayesi 9 milyar TL'dir. Bankanın sermayesini Bakanlar Kurulu 5 katına kadar arttırmaya yetkilidir. 08 Ağustos 2011'de 648 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile yapılan bir değişiklikle (md. 60), Bankanın genel müdürünün ortak kararname ile değil, Çevre ve Şehircilik Bakanının önerisi üzerine Başbakan tarafından atanması düzenlemesi yapılmıştır.

İller Bankası Anonim Şirketi Hakkında Kanun Tasarısı ile ilgili Meclise sunulan gerekçede;⁴ İller Bankası'nın il özel idareleri, belediyeler ve köy idareleri ile bunlara bağlı idarelerin hizmetlerini ve yatırımlarını desteklemek amacıyla söz konusu idarelerin ortaklığıyla kurulduğu ve İller Bankasının hem kredi müessesesi olarak faaliyet göstermesi hem de bu idareler adına ve onların talepleri üzerine yatırım faaliyetlerinde bulunduğundan bahsedilmiştir. Bu nedenle de Bankanın asli faaliyetinin tam olarak anlaşılabilmesi sorun olarak gösterilmiştir. Meclise sunulan gerekçede İller Bankası 5411 sayılı Bankacılık Kanununa tabi olmasına rağmen, bu Kanun hükümlerini 4759 sayılı İller Bankası Kanunu çerçevesinde yerine getiremediği ve bu sebeple de hukuki yönden birtakım sorunlarla karşı karşıya kaldığı belirtilmiştir. Diğer bir ifadeyle, İller Bankası kuruluşu ve yapısı ile özel bir bankacılık kurumu olduğu için tabi olduğu Bankacılık Kanununun hükümlerini yerine getiremediğinin altı çizilmiştir.

İller Bankası, daha verimli ve etkin hizmet üretiminin sağlanması gerekçesiyle Anonim Şirket statüsüne dönüştürülmüştür. Yeni düzenlemeyle, Bankanın il özel idareleri ve belediyelerin yapım işleriyle ilgili faaliyetlerinden büyük ölçüde çekilmesi ve il özel idaresi ve belediyelerin her türlü kredi taleplerine cevap verecek bir yapılanmaya gitmesi hedeflenmiştir. Bu hedefin gerekçesinde ise İller Bankasının çağdaş bankacılık ilkelerine göre faaliyette bulunması ve konusunda uzmanlaşmış bir kalkınma ve yatırım bankası olmasından bahsedilmiştir.

³ Ayrıntılı bilgi için bkz. İlbank resmi internet sitesi: www.ilbank.gov.tr

⁴ Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü 01/12/2006 tarih B.02.0.KKG.0.10/101-780/5537 sayılı gerekçe.

İller Bankasının mevcut yapısında, sermayedarlar aynı zamanda kredi müşterisiydi. Gerekçe de bu durum da eleştirilmiş, bankanın rasyonel karar almasını ve bankanın, gerçek anlamda bir banka gibi faaliyet göstermesini engellediği iddia edilmiştir. Bankanın sermaye yapısının değiştirilmesinin gerekli olduğu öne sürülmüştür. Bankanın Bankacılık Kanunu hükümlerine göre davranabilmesi için hisse paylarının bedelsiz olarak Hazineye devri öngörülmüştür.

İller Bankasının İlbank'a dönüştürülmesinin diğer bir gerekçesi ise İller Bankasını tüm işlemlerinde özel hukuk hükümlerine tabi kılarak Anonim Şirket statüsüne dönüştürmek ve bankaya yeni bir vizyon ve misyon⁵ kazandırmaktır. Bu dönüşümden sonra İller Bankası Bankacılık Kanununa göre örgütlenmiştir.

1.1. İlbank A.Ş.'nin Örgütsel Yapısı

İlbank A.Ş. olarak yeniden yapılandırıldıktan sonra örgütsel yapısı Genel Kurul, Yönetim Kurulu ve Denetim Kurulu, Genel Müdür ve Genel Müdürlüğe bağlı birimlerden oluşmaktadır. Bankanın Genel Kurulu, İl özel idarelerini temsil etmek üzere, il genel meclisi üyeleri arasından seçilecek 20 kişi ile belediyeleri temsil etmek üzere belediye başkanları arasından her bir ili temsil etmek üzere seçilecek bir kişi ile İçişleri, Maliye, Çevre ve Şehircilik Bakanlıkları ve Hazine Müsteşarlığını temsil etmek üzere görevlendirilecek birer kişiden oluşmaktadır. Yönetim Kurulu Genel Müdür dâhil yedi üyeden oluşmaktadır. Yönetim Kurulunun dört üyesi bakanlık tarafından atanmaktadır. İki üyesi belediyeleri ve il özel idarelerini temsil etmek üzere Genel Kurula katılan belediye başkanları ve il özel idare temsilcileri arasından İçişleri Bakanlığı tarafından önerilen iki kat aday arasından Genel Kurul tarafından seçilmektedir. Bankanın denetim kurulu ise üç üyeden oluşmaktadır. Denetim kurulu üyelerinin ikisi bakanlık biri Maliye Bakanlığı tarafından atanmaktadır. Bankanın Genel Müdürü ise Bakanın teklifi üzerine Başbakan tarafından atanmaktadır.

1.2. İlbank A.Ş.'nin Yerel Yönetim Finansmanındaki Yeri ve Görevleri

2011 yılında İller Bankası, İlbank A.Ş. adıyla anonim şirket yapısına dönüştürüldükten sonra yerel yönetimler için şu görevlerini üstlenmiştir⁶:

- i. Finansman temin etmek ve merkezi bütçeden ayrılan payları dağıtmak,

⁵“Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı tarafından hazırlanan stratejik planda Bankanın misyonu; yerel yönetimlere, kentsel ihtiyaçların karşılanabilmesi amacıyla proje üretmek, danışmanlık hizmeti vermek ve kredi sağlamak, vizyonu ise; modern kentlerin geliştirilmesi sürecine katılan, hizmet kalitesi kanıtlanmış, uluslararası bir yatırım bankası olarak hizmet vermek şeklinde ifade edilmiştir.” Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü 01/12/2006 Sayı: B.02.0.KKG.0.10/101-780/5537.

⁶ Bkz. İlbank resmi internet sitesi. <www.ilbank.gov.tr>, (e.t. 30.11.2012).

- ii. Danışmanlık ve teknik hizmet vermek,
- iii. Bankaya kaynak temin etmek üzere, proje kaynağı için herhangi bir borç ve şartlı yükümlülük altına girmeden, kâr amaçlı gayrimenkul yatırım projeleri ile uygulamalar yapmak veya yaptırmak,
- iv. Bakanlık tarafından talep edilen özel projeler ve kentsel altyapı projeleri ile yapım işlerini yapmak veya yaptırmak,
- v. Yurtiçi ve yurtdışı finansman kurumları ile işbirliği yapmak ve bu finansman kuruluşları ile para ve sermaye piyasalarından ve her türlü fonlardan kaynak sağlamak,
- vi. Her türlü taşıt, menkul ve gayrimenkul malları almak, satmak, kiralamak, kiraya vermek, leh ve aleyhte rehin, ipotek, intifa, irtifak hakları, gayrimenkul mükellefiyetleri ve diğer ortaklıkları sağlamak,
- vii. Kendi kaynakları dışında finansman temin etmek ve Bankacılık Kanununa aykırı olmamak kaydı ile çalışma alanı kapsamında yurtdışında projelendirme ve danışmanlık hizmetleri vermek,
- viii. Proje geliştirmek, yürütmek ve projelerin uygulanması için temin edilen finansmanın kullanılmasına aracılık etmek,
- ix. Ortak idarelere dönük her türlü eğitim faaliyetlerinde bulunmak.

Tablo 1. Bankanın Kâr Zarar Tablosu (2010-2014) Bin TL.

Kâr-Zarar	2010	2011	2012	2013	2014
Faiz Gelirleri	466.503	548.597	647.667	685.332	903.814
Faiz Giderleri	49	29	23	15	1.752
Net Faiz Gelirleri	466.454	548.568	647.644	685.317	902.062
Net Ücret Ve Komisyon Gelirleri	30.239	13.334	12.551	13.264	12.366
Kambiyo Kârı/Zararı (Net)	(85)	(378)	(17)	(792)	(160)
Diğer Faaliyet Gelirleri	35.912	38.389	64.809	169.083	246.339
Faaliyet Gelirleri Toplamı	532.520	599.913	724.987	866.872	1.160.927
Kredi ve Diğer Alacaklar Karşılığı	214	1.629	40.221	98.077	67.335
Diğer Faaliyet Giderleri	201.928	263.812	290.824	327.777	384.309
Vergi Öncesi Kâr	330.378	334.472	393.942	441.018	709.283
Vergi Karşılığı	90.089	87.573	102.354	113.898	184.740
Dönem Net Kâr/Zararı	240.289	246.899	291.588	327.120	524.543

Kaynak: İller Bankası A.Ş., 2014 Faaliyet Raporu, s. 314.

Tablo 2. İller Bankasının Kâr Zarar Tablosunun Analizi

Oran Açıklamaları	2010	2011	2012	2013	2014
Vergi Öncesi Kâr / Faaliyet Gelirleri	%62,04	%55,75	%54,34	%50,87	%61,10
Hazineye Aktarılan Vergi Oranı	%16,92	%14,60	%14,12	%13,14	%15,91
Dönem Net Kârı / Faaliyet Gelirleri	%45,12	%41,16	%40,22	%37,74	%45,18

Kaynak: Tablo 1.'deki veriler dikkate alınarak yazarlarca düzenlenmiştir.

Yukarıda verilen tablolarda İller Bankası'nın İlbank A.Ş.'ye dönüşüm sürecinde kâr ve zarar durumları sunulmaktadır. İller Bankası Anonim Şirketi 2010 yılı toplam faaliyet gelirleri sonucu %62,04'ü vergi öncesi kâr elde ederken, gelirlerinin %16,92'si oranından vergi ödemiş olup %45,12 oranında dönem net kârı elde etmiştir.

İller Bankası Anonim Şirketi 2013 yılı toplam faaliyet gelirleri sonucu %50,87'si vergi öncesi kâr elde ederken gelirlerinin %13,14'ü oranından vergi ödemiş olup %37,74 oranında dönem net kârı elde etmiştir. 2013 yılı kârı 327.120.000 TL'nin yüzde 43,85'i olan 143.455.000 TL belediyelere ait harita, imar planı, içmesuyu, atıksu, arıtma tesisi, deniz deşarjı, katı atık düzenli depolama, jeotermal enerji tesisi, kent bilgi sistemi, etüt ve proje işlerinin finansmanı işlerin finansmanı için ayrılmıştır. "İller Bankası Yıllık Kârından Ayrılan Ödeneğin Köyler ve Belediyelerin Altyapı Proje ve Yapım İşlerinde Kullanılmasına İlişkin Yönetmelik" gereği bu miktarın 122.491.000 TL'si belediyelere, 20.964.000 TL'si köylere tasnif edilmiştir (İller Bankası A.Ş., 2014: 19).

İller Bankası Anonim Şirketi 2014 yılı toplam faaliyet gelirleri sonucu %61,10'u vergi öncesi kâr elde ederken gelirlerinin %15,91'i oranından vergi ödemiş olup %45,18 oranında dönem net kârı elde etmiştir. İller Bankası Yıllık Kârından Ayrılan Ödeneğin Köyler ve Belediyelerin Altyapı Proje ve Yapım İşlerinde Kullanılmasına İlişkin Yönetmelik" kapsamında belediyelere hibe kaynaktan önceki yıllardan devreden tutar ile birlikte 2014 yılı içerisinde 33.234 bin TL ödeme yapılmıştır. Aynı zamanda yapım işlerinde kanalizasyon sektöründe 1.261 bin TL ve içmesuyu sektöründe 3.603 bin TL, proje işlerinde harita sektöründe 1.897 bin TL, imar planı sektöründe 310 bin TL, jeolojik araştırmalar sektöründe 861 bin TL, içmesuyu arıtma sektöründe 513 bin TL, içmesuyu proje sektöründe 356 bin TL, kanalizasyon proje sektöründe 969 bin TL, atıksu arıtma, deniz deşarjı, katı atık sektöründe 374 bin TL olmak üzere toplam 35.548 bin TL kredi kullanılmıştır (İller Bankası A.Ş., 2014: 19). Bu da 2014 yılı toplam net kârı 524.543.000 TL'nin %6,77'sini oluşturmaktadır.

1.3. İller Bankasının İlbank A.Ş.'ye Dönüştürülmesi Üzerine Bir Değerlendirme

İller Bankasının merkezi bütçe gelirlerini yerel yönetimlere dağıtmaktan sonraki en önemli görevi yerel yönetimlere kredi sağlamaktır. Burada sorgulanması gereken konu İller Bankası bu görevini etkin bir şekilde sürdürebilmiş midir? Zaman zaman Bankanın yerel yönetimlere kredi sağlamak görevini etkin bir şekilde sürdüremediği ileri sürülmüştür. Bankanın kaynak yaratamamasından ve mevcut finansman gücünün yalnızca kendi yatırımlarının finansmanına yetmesinden ve bu nedenle de yerel

yönetimlere kredi açamamasından yakınılmıştır. Yerel yönetimlerin finansman ihtiyaçlarını doğrudan veya İller Bankası aracılığıyla ticari bankalardan sağladığına dikkat çekilmiştir. Hâlbuki İller Bankası piyasa koşullarında, uygun vade ve faiz hadlerinde yerel yönetimlere yeterince kredi sağlamalıydı. İller Bankasının uygun faiz oranları ile yerel yönetimlere finans sağlaması yerinde bir uygulamaydı. Ancak bu şekilde sağlanacak kredilerin vade ve faiz oranlarının idari kararlardan çok, piyasa koşullarına göre belirlenmesinin yerindeliğinin altı çizilmiştir. Neden olarak ise Bankanın mali yetersizlikle karşılaşabileceği gösterilmiştir (Çetik, 1993: 167-169).

İller Bankası'nın İlbank A.Ş.'ye dönüştürülmesinin gerekçeleri arasında İlbank A.Ş.'nin uluslararası kuruluşlardan sağlanacak fonları etkin bir şekilde yerel yönetimlere dağıtması da sayılmıştır. İller Bankasının uluslararası kuruluşlardan sağlanacak fonları yerel yönetimlere aktarmak gibi bir faaliyeti geçmişte bulunmamaktaydı. Ancak Bankanın iyi bir dış borçlanma stratejisiyle ülke kalkınmasına hizmet etmesinin sağlanması gerekmektedir. İller Bankasının bu görevi üstlenmesi halinde, uluslararası kuruluşlardan sağlanacak fonlarla kentsel altyapı yatırımlarını finanse edeceğinin altı çizilmiştir. Ancak bu İller Bankası ile değil İller Bankasının kurumsal yapısından arındırılmasıyla mümkün görülmüştür. Bu sebeple Banka İlbank Anonim Şirketine dönüştürülmüş ve kurumsal yapısından çıkarılmıştır.

İller Bankası İlbank A.Ş.'ye dönüştürülmüş ve bir yatırım aynı zamanda da kalkınma bankası olduğunun altı çizilmiştir. Banka yeniden yapılanma sürecinde, il özel idareleri ve belediyelerin yapım işleriyle ilgili faaliyetlerinden büyük ölçüde çekilmiş, il özel idareleri ve belediyelerin her türlü kredi taleplerine cevap verecek bir yapılanma ve uygulama sürecine girmiştir.

Banka, belediyeler adına yapım ihalelerinden çekilmiştir. İhalelerin belediyelerce gerçekleştirilmesi sağlanmıştır. Bununla birlikte ihale konusunda yardıma ihtiyaç duyan belediyelere Bankaca eleman ve teknik destek sağlamaya devam edileceği belirtilmiştir. Fakat belediye ihale yapamayacak durumda ise belediyelerin ihalelerinin Bakanlık onayı ile yine Bankaca yapılmasına devam edileceği açıklanmıştır. Bankaca kredilendirilen işlerde, Bankanın ilgili idare ile birlikte kontrollük görevini üstleneceği ancak yerel yönetimin hiçbir teknik imkânı olmaması durumunda, Bankanın geçmişte olduğu gibi tam kontrollük hizmetini yürütebileceği karara bağlanmıştır.⁷ Kentsel altyapı finansmanında İlbank Avrupa Yatırım Bankası

⁷ İller Bankası'nın ortağı konumundaki belediyelerin ortaklık konumundan çıkarılması için Bankadaki sermaye payları Hazineye aktarılmıştır. Ortak statüsünden müşteri statüsüne bir geçiş

gibi yabancı bankalarla kredi anlaşmalarına imza atmaktadır. Böylelikle İlbank belediyelerin uluslararası finans kuruluşlarına borçlanmasında aracılık etmektedir.

Tablo 3. İlbank A.Ş.’nin Yatırım Tahsislerinin Sektörel Dağılımı – 2007-2008 (Cari Fiyatlarla Bin TL)

Sektörler	2007 Tahsis	% Pay	2008 Tahsis	% Pay	2007/2008 Artış %
Diğer Kamu Hizmetleri	658.700	99,8	738.500	99,8	12,1
DKH- Sosyal	633.700	96,0	711.500	96,1	12,3
İçme Suyu	160.000	24,2	189.809	25,65	18,6
Kanalizasyon	440.000	66,7	466.000	63,0	5,9
Belediye Hizmetleri	29.700	4,5	51.455	7,0	73,2
Şehirleşme	4.000	0,6	4.236	0,6	6,9
Sosyal Sektörler Toplamı	633.700	96,0	711.500	96,1	12,3
Genel TOPLAM	660.000	100,0	740.000	100,0	12,1

Kaynak: DPT, 2008.

Tablo 4. İlbank A.Ş.’nin Yatırım Tahsislerinin Sektörel Dağılımı – 2011-2014 (Cari Fiyatlarla Bin TL)

Sektörler	2011 Tahsis	% Pay	2012 Tahsis	% Pay	2012/2011 Artış %	2013 Tahsis	% Pay	2014 Tahsis	% Pay	2014/2013 Artış %
Diğer Kamu Hizmetleri	200.000	100,0	66.000	100,0	-67,0	49.000	100,0	39.310	100,0	-18,6
DKH- Sosyal	200.000	100,0	66.000	100,0	-67,0	49.000	100,0	39.310	100,0	-18,6
İçme Suyu	50.000	25,0	25.000	37,9	-50,0	20.000	40,8	11.135	27,9	-44,3
Kanalizasyon	98.200	49,1	30.000	30,000	-69,5	25.000	51,0	26.075	65,3	4,3
Belediye Hizmetleri	15.000	7,5	3.000	4,5	-80,0	1.000	2,0	700	1,8	-30,0
Şehirleşme	36.800	18,4	8.000	12,1	-78,3	3.000	6,1	2.000	5,0	-33,3
Sosyal Sektörler Toplamı	200.000	100,0	66.000	100,0	-67,0	49.000	100,0	39.910	100,0	-18,6
Genel Toplam	200.000	100,0	66.000	100,0	-67,0	49.000	100,0	39.910	100,0	-18,6

Kaynaklar: T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2011, 2011 ve 2013.

söz konusu olduğundan bahsedilmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. TMMOB-Jeoloji Mühendisler Odası, 2012.

Tablo 3 ve 4’de İller Bankası A.Ş.’nin yatırım tahsislerini hangi sektörlere yaptığını görülmektedir. 2007 yılından 2008 yılına gelindiğinde yatırım tahsislerindeki oransal artışlar dikkati çekmektedir. Yatırım tahsislerinin sektörel dağılımındaki oransal olarak en fazla artışı belediye hizmetlerine ayrılan tahsisler oluşturmaktadır. Ancak İller Bankasının dönüşümünden sonraki 2012 yılına gelindiğinde yatırım tahsislerinin 2011’e nazaran azaldığı dikkat çekmektedir. İçme suyu için ayrılan tahsisler yarı yarıya azalmıştır. Bunun yanı sıra içme suyu tahsislerinin 2013 ve 2014 yıllarında da azaldığı görülmektedir. Ancak oransal olarak en fazla azalmayı belediye hizmetlerine ayrılan tahsis oluşturmaktadır. Bu iki tablodan da görüldüğü üzere, İller Bankası kendisine yeni oluşturulan vizyon doğrultusunda hareket ederek yatırım tahsislerini azaltmıştır.

Tablo 5. İlbank’ın Personel Yapısının Değişimi

Personel Türü	Yıllar								
	2004	2006	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Teknik Personel	1.221	1.212	1.154	1.154	1.058	872	897	1.034	1.010
İdari Personel	1.497	1.460	1.154	1.058	1.369	1.280	1.282	1.326	1.417
Toplam Personel	3.493	3.350	3.087	3.042	2.971	2.514	2.467	2.624	2.676

Kaynak: Namazcı, 2015.

İlbank’ın 2004 ile 2014 yılları arasındaki personel sayılarındaki değişim de bankanın konumuna ilişkin yorum yapmaya olanak vermektedir. Öncelikle bankanın teknik personel sayısındaki değişimin gözlemlenmesi son derece önemlidir. Çünkü, İlbank yeni yapısıyla belediyelere sağladığı teknik hizmetlerden çekilmektedir. Bankanın teknik iş yapması istenmemekte ve sadece finansman sağlaması hedeflenmektedir. Bu teknik işleri belediyelerin ya bunu kendilerinin yapması ya da piyasada özel uzman kuruluşlara yaptırmaları öngörülmektedir. Bu değişim, yeni liberal piyasacı anlayışın İlbank’ın dönüşümü üzerindeki etkisinin bir örneği olarak görülebilir. Diğer bir ifadeyle Bankanın işleyişinde kamu hizmeti anlayışına piyasa hizmeti anlayışı da eklenmekte ve bankanın yeni yapısıyla teknik hizmet veren personel sayısında bir azalma gözlenmektedir. Tablo 5’de görüldüğü gibi, 2007’den sonra bu yönde bir eğilim oluşmuş ve 2011 ve 2012’de bu eğilim belirginleşmiştir. Ancak, 2013 itibarıyla bu eğilimin tersine döndüğü görülmektedir. Bu geri dönüşün Banka’nın işlevlerinde öngörülen dönüşüm için erken olduğu kanısından kaynaklandığı ve değişime bu yönde devam etmekten vazgeçildiği söylenebilir. Bunun nedeni, İlbank’ın

verdiği teknik desteğe ihtiyacı olan ve bunu kendi finansman olanaklarıyla gerçekleştiremeyen çok sayıda küçük ve orta ölçekli belediyenin bulunmasıdır. İbank'ın sadece finans yaratan bir banka olamamasının nedeni, Bankanın üstlendiği görevleri yerine getirebilecek bir ikamenin oluşturulamamasıdır. Genel olarak bakıldığında, Tablo 5'de 2004 yılından 2012 yılına gelinceye değin idari ve toplam personel sayısında da bir azalış dikkati çekmektedir. Bu azalma eğilimi 2012 yılında son bulmuştur. 2012'ye kadar yaşanan genel azalma eğiliminin de, İbank'ın hizmet götürmede yaşadığı yeni anlayışın yansıması olduğu söylenebilir.

2. ALAN ARAŞTIRMASI

2.1. Araştırma Yöntemi, Örneklem ve Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada genel olarak hem alan araştırması hem de literatür taraması teknikleri bir arada kullanılmıştır. Araştırmanın alan aşamasında uygun örneklem yöntemi ile bir büyükşehir, bir il ve bir de ilçe belediyesi seçilmiş ve bu belediyelerde finansmandan sorumlu kişiler belirlenerek derinlemesine açık uçlu mülakatlar yapılmıştır. Bu mülakatlarla, İbank'ın dönüşümünün belediyeler açısından yansıması olup olmadığı saptanmaya çalışılmıştır. Büyükşehir Belediyesi olarak Ankara Büyükşehir Belediyesi, il belediyesi olarak Amasya Belediyesi ve ilçe belediyesi olarak Zonguldak iline bağlı Ereğli Belediyesi seçilmiştir. Belediyelerin Hesap İşleri Müdürlüğündeki, Mali Hizmetler Müdürlüğündeki ve Büyükşehir Belediyesi İç Denetim birimindeki görevlilerle görüşülmüştür. Bu birimlerde istihdam edilen görevli sayısı 2-3 kişiden oluştuğundan, gerekli görüldüğü ölçüde 1 ya da 2 kişiyle görüşülmüştür.⁸

Derinlemesine mülakatlarda⁹ veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış soru formu kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan mülakat formunda, mülakata katılan kişinin kimlik bilgilerine ve İller Bankası'nın dönüştürülen yeni yapısının belediye finansmanı ve hizmet sağlaması üzerindeki etkilerine ilişkin sorular yer almıştır. İller Bankası'nın dönüşümünün belediyelere etkisi üzerine şu sorular yöneltilmiştir:

- i. İller Bankasının belediyelerin finansmanı üzerindeki etkileri nelerdir? İller Bankası tarafından belediyelere ne tür destekler sağlanıyor?

⁸ Makalede kullanılan alan araştırması verileri, Vicdan Cevher Kılıç'ın 2014 yılında tamamlanan doktora tezinden derlenmiştir.

⁹ Derinlemesine mülakat, belirli bir konuda bireylere detaylı şekilde, birebir görüşmeler yapılarak düşüncelerin ortaya çıkarıldığı bir yöntemdir. Odak grup görüşmeleriyle karşılaştırıldığında birebir görüşmelerin en önemli avantajı, görüşülen kişinin grup etkisinde kalmamasıdır. Bu mülakat türünde araştırmacı doğrudan ortamın içerisinde yer alır, sorular etkileşim içerisinde sorulur ve görüşme akışına bırakılarak, konu hakkında daha özgün ve detaylı veri elde edilebilir (Baydar, Gül ve Akçıl,2007: 150).

- ii. İller Bankasının belediyelere dış kredi kullanımı için sağladığı destek yeterli midir?
- iii. İller Bankasının 2011 yılında dönüştürülen yeni yapısının (İlbank A.Ş'nin) belediyelerin finansmanı ve hizmetleri üzerinde olumsuz bir etkisi olmuş mudur?

Beş katılımcı ile yapılan mülakatlar 09.05.2013-27.05.2013 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Ses kaydı yapabilmek için öncelikle katılımcılardan onay alınmıştır. Mülakatlar 1 saat ile 3 saat arasında sürmüştür. Bütün ses kayıtları bilgisayara aktarılmış ve yazılı hale getirilip çözümlenmiştir.

2.2. Verilerin Analizi

Çalışmada İller Bankasının 2011 yılında dönüştürülen yeni yapısının, belediyelere finans ve hizmet sağlama üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Belediyelerin finansmanında son derece önemli bir yeri olan İller Bankası'nın, İlbank A.Ş.'ye dönüştürülen yapısının, belediyelere kaynak ve hizmet sağlamadaki yeni yeri ve bu dönüşümün etkileri saptanmaya çalışılmıştır. Beş katılımcı ile yapılan mülakatlardan elde edilen veriler derlenerek, aşağıda Tablo 6'da görüldüğü şekliyle özetlenmiştir.

Tablo 6. İller Bankasının Belediyelerin Finansmanı Üzerindeki Doğrudan ya da Dolaylı Etkisi

Soru	Ankara BŞB	Amasya Belediyesi	Ereğli Belediyesi
İller Bankası'nın belediyelerin finansmanı üzerindeki etkileri nelerdir?	Büyükşehir Belediyesi açısından sadece GBVG payımı dağıtıyor.	Belediyelere kredi temin ediyor teknik destek sağlıyor. Ancak kredi konusunda artık özel bankalar daha cazip.	İlbank'ın ilçe ve belde belediyelerinin finansmanında etkisi son derece büyüktür. Kredi temini ve teknik destek konusunda son derece önemli hizmetler sağlıyor.
İller Bankası'nın belediyeye dış kredi kullanımı için sağladığı destek yeterli midir?	Yeterli	Yeterli	Yeterli
İller Bankası'nın dönüştürülen yeni yapısının belediyelerin	Olmadı	Oldu. Belediyeler borçlanma konusunda artık daha fazla özel	Olmadı

finansmanı ve hizmetleri üzerinde olumsuz bir etkisi olmuş mudur?		bankaları tercih ediyorlar.	

İlbank'ın belediye finansmanı üzerindeki etkisini en az Ankara Büyükşehir Belediyesi hissetmektedir. Çünkü İlbank büyükşehir belediyesine sadece genel bütçe vergi gelirini dağıtmaktadır. İller Bankası'nın dönüştürülen yeni yapısının Ankara Büyükşehir Belediyesinin teknik hizmetleri üzerinde de olumsuz etkisinin olmadığı saptanmıştır. Bunun nedeni, Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin İlbank'tan teknik destek almamasıdır. Çünkü Büyükşehir Belediyesinin teknik ekipleri hizmet görmekte yeterlidir.

Amasya Belediyesi açısından İlbank'ın belediyelere kredi temin etmek ve teknik destek sağlamak görevleri devam etmektedir. Ancak zaman içerisinde kredi desteği açısından, Amasya Belediyesi için özel ticari bankalarla İlbank arasında bir fark kalmadığı ve özel ticari bankaların daha cazip hale geldiği gözükmektedir. Dolayısıyla, Belediyelerin düşük faiz oranlı kredi temin etmesinde İlbank'ın eskisi kadar etkisi kalmadığı ve rağbet görmediği sonucuna varılmaktadır.

Ereğli İlçe Belediyesi açısından ise İlbank'ın ilçe ve belde belediyelerinin finansmanına etkisi son derece fazladır. İlbank ilçe belediyelerine kredi temini ve teknik destek sağlamak konularında kilit konumu devam etmektedir. İlbank'ın belediyelere dış kredi kullanımı konusunda sağladığı destek her üç belediye tarafından da yeterli bulunmaktadır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

İller Bankası, 02.01.2011 tarihinde kabul edilen İller Bankası Anonim Şirketi Hakkında Kanun'la bir anonim şirket olarak yeniden yapılandırılmıştır. Çalışmada bu yapılandırmanın sonucu olarak İller Bankası'nın İlbank A.Ş.'ye dönüşümünün boyutları ve yerel yönetimlerin özellikle de belediyelerin finansmanı üzerindeki etkileri sorgulanmış, ortaya konmuş ve değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmenin en temel sonucu, yapısal dönüşüme rağmen İlbank'ın yerel yönetimlere sağladığı teknik destek ve kredi temini gibi görevlerine büyük ölçüde devam ettiği görülmektedir. Kısacası, İlbank eskiden olduğu gibi bugün de belediyelere kredi sağlamaya, finansman temin etmeye, proje geliştirmeye ve yürütmeye, danışmanlık ve teknik hizmet vermeye devam etmektedir.

Ancak, İbank'ın özellikle kredi temininde piyasa koşullarına göre hareket etme eğilimine girdiği söylenebilir. Banka ile ilgili önemli bir yakınma, Bankanın kaynak yaratamaması ve mevcut finansman gücünün yalnızca kendi yatırımlarının finansmanına yetmesi ve bu nedenle de yerel yönetimlere kredi açamamasına ilişkindir. Yerel yönetimler finansman ihtiyaçlarını doğrudan veya İller Bankası aracılığıyla ticari bankalardan sağlamaktadır. Hâlbuki İbank piyasa koşullarında, uygun vade ve faiz hadlerinde yerel yönetimlere kredi sağlayabilme konusunda daha etkin olmalıdır. Dolayısıyla İbank belediyelere iç kredi kullanımı için destek verme konusunda yetersiz kalmaktadır. Bunun sonucu olarak da belediyeler özellikle iç kredi temininde uygun koşullarda kredi temin edebildikleri finans kuruluşlarına yönelmektedirler. Ancak, vurgulamakta yarar olan nokta şudur ki, küçük ölçekli yerel yönetim birimlerinin finansmanı üzerinde İbank halen hayati bir önem taşımaktadır. İbank'ın belediyelere dış kredi kullanımı için verdiği desteğin ise yeterli olduğu söylenebilir.

Banka yeni yapısıyla belediyeler adına yapım ihalelerine büyük ölçüde katılmaktan çekilmiştir. İhalelerin doğrudan belediyelerce gerçekleştirilmesi istenmektedir. Bununla birlikte ihale konusunda yardıma ihtiyaç duyan belediyelere Bankaca eleman ve teknik destek sağlanmaya devam edilmektedir. Buna rağmen yine de ihale yapamayacak durumda olması halinde belediyelerin ihalelerinin Bakanlık onayı ile yine Bankaca yapılmasına devam edilmektedir. Bankaca kredilendirilen işlerde, Banka ve ilgili idare birlikte kontrollük görevini yerine getirmektedir.

Sonuç olarak, İller Bankası'nın İbank'a dönüşümü sonucunda tamamen piyasa koşullarına göre işleyen bir yerel kredi piyasası ortaya çıkmamıştır. Gerek İbank'ın yönetiminde gerekse işleyişinde devletçi bakış açısı devam etmektedir. Bu durumun özellikle küçük yerel yönetim birimlerinin ve belediyelerin temel bir takım ihtiyaçlarını gidermesi konusundaki yetersizliklerinin bir sonucu olduğu görülmektedir. Dönüşümün yerel kredi piyasasını tam olarak piyasalaştırmaması ise küresel sermayenin Türkiye yerel kredi piyasasına girme konusundaki iştahını kapattığı söylenebilir.

KAYNAKÇA

- BAYDAR, M. L., H. Gül & A. Akçil (2007) *Bilimsel Araştırmaların Temel İlkeleri*, Süleyman Demirel Üniversitesi Yayınları, Isparta.
- BERK, A. (2003) "İller Bankası ve Yerel Yönetimler", *Sayıştay Dergisi*, Sayı: 48 (Ocak Mart), s. 75-92.
- CUMHURBAŞKANLIĞI DEVLET DENETLEME KURULU (1996) *Yerel Yönetimler, Sorunlar-Çözüm Önerileri*, Ankara.

- ÇETİK, S. (1993) *Belediye Hizmetlerinin Karşılanması ve Finansmanında İller Bankasının Rolü*, Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Sosyal Planlama Genel Müdürlüğü, Ankara. <<http://ekutup.dpt.gov.tr/banka/cetiks/illerban.pdf>>, (e.t.01.12.2012).
- DPT (2008) *Genel Ekonomik Hedefler ve Yatırımlar*, DPT, Ankara.
- IULA-EMME & TOKİ (1993) *Yerel Yönetim Bankacılığı*, Yerel Yönetimlerin Geliştirilmesi Programı Raporlar Dizisi 2, Kent Basımevi, İstanbul.
- İLLER BANKASI A.Ş. (2014) *2014 Faaliyet Raporu*, http://www.ilbank.gov.tr/dosyalar/faaliyet/Faaliyet_2014_WEB_TR.pdf, (Erişim Tarihi: 19.11.2015).
- İLLER BANKASI, *resmi internet sitesi*, <https://www.ilbank.gov.tr>.
- FALAY, N., A. Kesik, M. Çak & M. Karataş (2009) *Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Sorunları ve Geleceği*, Seçkin Yayınları, Ankara.
- KESTANE, D. (1996) *İller Bankası ve Yerel Yönetimlerle İlişkileri*, Devlet Bütçe Uzmanlığı Araştırma Raporu, Ankara.
- KILIÇ, V. C. (2014) *2003 Yılından Sonra Yerel Yönetimlerin Finansmanında Yaşanan Dönüşüm*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- NAMAZCI, E. (2013) *Yerel Yönetim Bankacılığı: İller Bankası'nın İbank A.Ş.'ye Dönüşüm Süreci*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- NAMAZCI, E. (2015) “Küreselleşme Sürecinde Türkiye'de Yerel Yönetim Bankacılığının Dönüşümü”, Sunulan Bildiri, *13. Kamu Yönetimi Forumu (KAYFOR 2015) Kamu Yönetiminde Değişimin Rotası, Etkileri ve Sorunları*, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- SAKAL, M., A. Kesik ve T. Akdemir (Editörler) (2014) *Mali Yerinden Yönetim*, Seçkin Yayınları, Ankara.
- SERTER, G. (2015) “Belediyeler Bankası'ndan İbank A.Ş.'ye Bir Dönüşümün Öyküsü”, *Çağdaş Yerel Yönetimler*, Cilt 24 Sayı 4 Ekim 2015, s.1-26.
- T.C. BAŞBAKANLIK TOPLU KONUT İDARESİ (1997) *Yerel Yönetim Bankacılığı*, Kent Basımevi, İstanbul.
- T.C. KALKINMA BAKANLIĞI (2011) *2012 Yılı Programı Genel Ekonomik Hedefler ve Yatırımlar*, Kalkınma Bakanlığı, Ankara.

- T.C. KALKINMA BAKANLIĞI (2012) *2013 Yılı Programı Genel Ekonomik Hedefler ve Yatırımlar*, Kalkınma Bakanlığı, Ankara.
- T.C. KALKINMA BAKANLIĞI (2013) *2014 Yılı Programı Genel Ekonomik Hedefler ve Yatırımlar*, Kalkınma Bakanlığı, Ankara.
- TMMOB-JEOLOJİ MÜHENDİSLER ODASI (2012) *İller Bankası Anonim Şirketi Hakkında Kanun Tasarısı Üzerine TMMOB-Jeoloji Mühendisler Odasının Görüş ve Önerileri*, http://www.jmo.org.tr/genel/bizden_detay.php?kod=1243&tipi=5&sube=0, (Erişim Tarihi: 20.10.2012).
- WEBSTER, I. (2015) *The Public Works Loan Board 1817-76 and the Financing of Public Infrastructure*, Doctoral Dissertation, Sheffield Hallam University, Sheffield.

